

Да снимаш без мегапиксели

Цифровите технологии превзеха пазара, но не успяха да убият лентата

Цифровите технологии превзеха пазара, но не успяха да убият лентата

2 Юни 2009

Нели Томова

Проявен негативен филм. Снимки: авторката

Да си купиш фотографски филм с 36 кадъра, да го заредиш правилно във фотоапарата, да погледнеш през визьора и да щракнеш, без да си сигурен какво точно ще се получи. За мнозина днес това е отдавна забравено и непонятно занимание. Ръчното копиране на снимки и работата с химикали в домашни условия за повечето хора са отживелица. Цифровите фотоапарати станаха достъпни и лесни за използване и позволиха заснемането на купища кадри, които могат да се видят на секундата, да се прехвърлят на компютър и да се разглеждат стотици пъти, без качеството им да се влоши.

Фотографският филм обаче не е излязъл от употреба и продължава да има своите фенове. Една част от тях просто не искат да се разделят с фотоапаратчето „насочи-щракни“, с което от години увековечават семейните празници и пътувания и не виждат необходимост от цифров апарат. Други се интересуват от класиката и смятат, че истинската фотография няма нищо общо с мегапикселите и цифровата матрица. Те предпочитат сами да изработват своите снимки – от заснемането, през проявяването на филма, до копирането на хартия в домашна фотолаборатория. Трети пък са убедени, че цифровата техника все още не може да се мери по качество с т. нар. „аналогова“.

С годините предлагането в областта на лентовата фотография значително се е свило, но на пазара все още има голям избор от любителски и професионални филми. Химикалите за работа в домашни условия се намират по-трудно, но поне в София човек все още има откъде да се снабди с тях.

Празни касетки от 35-милиметрови филми. Снимки: авторката

Кой снима с лента?

Кеворк Ванлян е на 20 години и за разлика от повечето си връстници, никога през живота си не е притежавал цифров фотоапарат. „Снимал съм със „Смена 8“, после с един „Зенит“, после случайно ми попадна един „Canon AE1 Program“, правен през 77-а година. Влюбих се в него и го използвам и до днес. С лента – за мен това е начинът по който се снима, винаги така съм го възприемал. Цифровата техника никога не ме е интересувала. Използвам цифров фотоапарат само в работата си“, казва Кеворк и допълва, че за него най-голямата тръпка е в „тъмната стая“. Кеворк работи в студиото на братя Тейман на ул. „Граф Игнатиев“. Освен професионални фотографски филми, тук се предлагат и доста видове химикали и разтвори, необходими за работа с домашна фотолаборатория, фотохартии и т. н. Тук Кеворк е овладял техниките на ръчното проявяване на черно-бели филми, обработката на диапозитиви, копирането на снимки на хартия, без машина и принтер.

„Прави ми впечатление, че с лента снимат много симпатични хора, които имат вкус към миналото, към традицията, към класиката. Другото интересно, е, че много хора, които

са страшно навътре в дигиталните технологии, разни програмисти, специалисти в какви ли не области, се интересуват от класическа фотография. – казва фотографът Николай Трейман. - Може би и това е интересно да се изследва - дали пък няма връщане към тази фотография. Защото действително при такова насищане, то не е насищане, а свръх доза някаква по отношение на цифровите технологии, се обръщаш към нещо друго. Но то е по-близко до естествената човешка природа – класическата фотография и раждането на образа по такъв път. Защото тази, дигиталната, тя е за някакви свръхрационално настроени хора. Но не бива и да се преувеличава, да кажеш, че технологията решава всичко”.

Кеворк демонстрира как работи машината за проявяване на диапозитиви. Снимки: авторката

„Търсенето на филми започна стремглаво да пада някъде от 2002-2003 г., появиха се достъпни цифрови апарати. Но много хора продължават да снимат с някогашните „сапунерки”. Купуват си филми, в магазина се продават поне 5-6 вида цветни филми, и този асортимент намаля”, казва фотографът Здравко Деков. Фотоателието му на улица на ул. „Иван Асен II” 34 е още едно място в София, откъдето човек може да се снабди с професионални филми и фотохимикали. Витрината на ателието прилича на музей, който разказва историята на фотографията – в нея са подредени десетки фотоапарати „Зенит”, „Практика”, „Любител”, „Leica” („Лайка”), „Rolleiflex” („Ролайфлекс”), „Зоркий” и др., които отдавна са излезли от производство, но вършат работа и днес. Разбира се - на хората, които имат желание да отделят време и усилия, за да направят своите снимки – да нагласят сами експозицията, да фокусират обекта.

Т.нар. “сапунерки”, които снимат с филм, се намират все по-рядко, но не са напълно изчезнали от пазара. Снимки: авторката

„Ако някой снима с фотоапаратче с лента за 30-40 лв., значи няма достатъчен доход, за да си позволи цифров фотоапарат. Или пък въобще не му се занимава”, казва Албена Тодорова, управител на фирмата – дистрибутор на фотографски материали „Екуипекс – СЕ7”. Складът на фирмата на ул. „Голаш” 24 Б (зад Румънското посолство) е сред най-популярните места, където се продават черно-бели филми, химикали и т. н., както на едро, така и на дребно. Тук идват ученици, студенти по фотография, професионалисти, и изобщо „хора, които имат отношение към фотографията” и търсят по-специализирани материали, каквито не се продават във всяко фото.

Какво се предлага?

Филмчета на “Kodak”. Снимки: авторката

Масово използваните 35-милиметрови филми, които се проявяват по процеса С41, намаляха като асортимент. От пазара изчезнаха марките „Konica” („Коника”) и „Agfa” („Агфа”), като под името „Agfa” (но с друг производител) все още се правят черно-бели и цветни диапозитивни филми. С дизайн на опаковката, наподобяващ някогашната „Agfa”, сега се предлагат филми с марката „Agfa photo”, които също се произвеждат от друга фирма. По подобен начин филмите „Centuria” вече не са производство на „Konica”, която някога правеше 35-милиметрови филми „Konica Centuria”. Най-голямо разнообразие предлагат „Kodak” и „Fuji” („Кодак” и “Фуджи”). Филмите на двете марки са доста разпространени и могат да се намерят в почти всяко фото ателие. Цените им варират според вида и светлочувствителността на филма, като най-евтините струват 3-4 лева. Проявяването на такъв филм във фото излиза 1-2 лева. Цената за копиране на един кадър формат 10/15 от филм е около 30 стотинки за 24 часа.

Някои фотоателиета предлагат и промоции – например проявяване, копиране на снимки и подарък албумче на цена от 10 лв.

Фотоапарати, подредени на витрината на фото “Деков”. Снимки: авторката

Фотоапарати с лента от типа „насочи-щрапни” почти не се предлагат. Тук-там може да намерите от най-разпространените преди време „сапунерки” като „Skina” и „Wizen” на цени между 20 и 35 лв. За радост на любителите на лентовата фотография, цените са паднали драстично що се отнася до техниката от по-висок клас. „И то каква техника! Изключително качествена. Това е техниката от 70-те години, когато се произвеждат фотоапарати с идеята да бъдат вечни апарати – желязо и стъкло. Има много качествени апарати, които в момента могат да се купят на безценица. Най-яркият пример е „Hasselblad” (“Хаселблад”). Фотоапаратите, които бяха ненадминати като качество, и като цени, сега са съвсем достъпни, от порядъка на 1000 лева можеш да си купиш „Hasselblad” с обектив”, обяснява Николай Трейман.

Фотоапарат “Зоркий 5” със светкавица, изложен на витрината на фото “Деков”. Снимки: авторката

При черно-белите филми, които се проявяват ръчно, цените са по-високи, но и качеството е различно. Тук и клиентите са други – хора, за които фотографията отива отвъд снимките за спомен от семейните ваканции и абитуриентския бал. Предлагат се филми „Kodak”, „Fuji”, „Agfa”, „Ilford” (“Илфорд”), „Rollei” (“Ролай”), „Foma” (“Фома”), като цените вървят между 7-8 и 16-17 лева за 35 мм филм с 36 кадъра. 10-15 лева струват и филмите с 12 кадъра 6x6 см, предназначени за средноформатни фотоапарати. Материалите, необходими за проявяване и копиране на снимки, също варират като цена според марката, разфасовката и съотношението, в което се разреждат. 250 милилитров проявител на „Foma” се продава за около 15 лева, еднолитрова разфасовка „Kodak Tmax” за около 60 лв. Универсален фиксаж (за снимки и хартия) има и по десетина лева за половин литър (на „FOMA”) и по 45 лв. за литър („Kodak Tmax”). Проявителят за хартия на „Foma” /250 мл/ струва 8-9 лв. В магазина на „Екуипекс” се предлагат проявители за хартия „B&W Multicontrast Developer” на цена 9.60 за литър, и 40.50 за 5 литра, негативен проявител за филми („B&W Universal Developer”) в разфасовка от 1 л за 9.60 и фиксаж („B&W Universal Fixer”) с цена 8.20 лв. за литър. Химикали на „Kodak” могат да се купят и директно от склада на официалния дистрибутор на марката за България – „Фомус” (кв. Слатина, бл.12).

Проявители за филм, подредени във фото “Трейман”. Снимки: авторката

По-трудно се намират диапозитивни филми. Популярни през 70-80-те и чак до 90-те години, днес диапозитивите се използват от все по-малко хора. С диапозитиви до неотдавна работеха професионалните фотографи в лайфстайл списанията, също и в “Нешънъл Джеографик”. Любителите ги използват за прожекции - т. нар. слайдове. Работата с диапозитивни филми е сложна и човек трябва да е много прецизен в снимането, за да получи качествено изображение. Освен това е и скъпо. Лентите вървят между 10 и 20 лева и не се предлагат навсякъде. Проявяването на такъв филм струва 8-10 лева. В София диапозитиви се проявяват само на две места – в ателието на Трейман на „Графа” и във фотокъща „Ралица” на ул. „Мадрид” 19. А копирането на снимките задължително минава през скенер. Въпреки все по-рядката им употреба, някои хора продължават да смятат цветния диапозитив за възможно най-качественото изображение.

Филм срещу матрица

Кеворк снима с последната си придобивка - “двуок” фотоапарат “Мамия”.

Освен по-трудоемко, снимането на лента е и по-скъпо. Картите с памет за цифровите апарати се използват многократно и с тях могат да се направят хиляди снимки. При фотографията с лента всеки път се купува нов филм, плаща се за проявяване, за сканиране на негативи или за копиране на снимки. При цифровото снимане, най-голямата инвестиция е покупката на фотоапарат. Цените обаче отдавна не са високи и за около двеста лева човек може да се снабди с приличен апарат с автоматични режими, с който да прави технически добри снимки.

„Цифровата фотография носи много удобства. Фотографията като изкуство става достъпна за все повече хора, от които не се изисква да имат задълбочени познания, за да направят хубава снимка. Единственото изискване е да се съобразят със слънчевата светлина и да направят добра композиция. При цифровото снимане бракът е сведен до нула, едно нещо можеш да го снимаш и 300 пъти, докато се получи добре”, казва Албена Тодорва от „Екуипекс”. Рискът, който лентата носи е и в това, че зависиш от други звена – от хората, които проявяват и копират, и ако те не си свършат работата, резултатът може да не е добър.

Николай Трейман с любимия си фотоапарат - “Pentax” 645. Снимки: авторката

Въпреки предимствата на цифровото снимане, за много хора магията остава във филма. Според Николай Трейман аналоговата фотография е идеология, снимане, което има съвсем друг произход, същност и цели. „Ако цифровата фотография е бърза, тази е бавна. – казва той - И художествената фотография изисква по своята същност нещо да се прави бавно, да се усвоява, изисква бавни премисляния, бавни реакции, бавни движения. Цифровата фотография пречи на такава психология на образа, която изисква постепенност. Рационално не може да се обясни в какво е разликата, ако вземеш едната снимка и другата, ако са правени с различни техники, не можеш да откриеш разлики. Обаче човекът, който го прави, има съвсем различно самочувствие, когато сам си е направил тази снимка и съвсем друго е, когато тя е излязла благодарение на техниката”. Точно заради това на първи юли фото „Трейман” ще отвори врати за посетители и ще даде възможност на любопитните да усетят чара на не-цифровото снимане и да надникнат отвътре в „тъмната стая”, където се твори фотографско изкуство.

Фотографът Здравко Деков в ателието си на “Иван Асен” II. Снимки: авторката

„Оказва се, че в днешно време на хората им е интересно самото черно-бяло изображение. – обяснява Здравко Деков. - А отделно им е интересно некачественото изображение. С новата технология много лесно се прави качествена снимка... Например тези дни на първата страница на “Фотофорум” имаше една снимка, която изглеждаше и като сюжет, и като цвят, като снимка от руското списание „Огоньок”, от 60-те години. Ние навремето на тях им се присмивахме, защото при соц-печата бяха едни умити цветове, едни деформирани... А сега хората започнаха умишлено да деформират изображението, за да заприлича на тях и им е интересно. Но черно-бялата фотография със сигурност ще остане”.

„За мен това е фотографията - да снимаш, да проявиш филма и да го копираш, това е завършен процес – категоричен е Кеворк. - Накрая получаваш изображение, което се надяваш да има и фотографска стойност. През целия този процес влагаш много труд, прецизност. Крайният продукт има много голяма стойност, защото си вложил много от себе си”.